

חתולי רחוב: מיצב החתולים של אביביה רז

אנטומיה, כשלפתע, בין חתולי הלהקה מתגלה חתול אחד גדול מכולם, שפרוותו קרועה ועצמותיו גליויות לעין. החתול המת, חציו רקוב, חציו אכול ונגוס, גוויה מוטלת על האדמה, מרוטת־שיער וחשופת־עצמות, כולה אומרת מוות. מוות של הטבע – שרירותי, אדיש, חוליה בשרשרת של מזון וריקבון. החומר – קרעי הנייר – מהווה מטאפורה ברורה לתחושת הכיליון השורה על העבודה, וכשהחתול נופל קורבן לאלומות של מרחב המחיה המופקע שלו, הוא פשוט מתפרק לקרעים וספיחים, מתפורר לאבק ונעלם כנייר. המשל על הבלות החיים וארעיותם אינו זקוק לצבע או לחומר מוצק – רק לקרעי נייר מן הסוג הפשוט ביותר.

המעבר מריאליזם לסוריאליזם בתוך סצנה תיאטרלית כמו זו שבנתה אביביה רז מתעתע בצופה ומאפשר לו לעבור למודוס אחר בהבנת העבודה. חתולי הרחוב הללו הם גיבורים במרחב כאוטי שבו כל דאלים גבר, והחיים הם נדיפים וארעיים. גם חותמת העירייה על שקיות האשפה (חותמת עיריית תל אביב, במקרה זה) אינה מעוררת תחושת חוק וסדר ואינה מעלה אופציה ממשית של ארגון אופטימי. להפך: השקיות מוערמות באי סדר ותחושת הזוהמה וההזנחה מעידות על אקראיות מוחלטת. הממסד העירוני לא מצליח להאפיל על משל הג'ונגל של אביביה רז, על שוליי־שוליים אורבניים, שם נשפכת ומוערמת האשפה, שם חיים את חייהם חתולי הרחוב של העיר. ג'אקומטי נשאל פעם מה היה מציל קודם מתוך להבות של בניין בוער – יצירת אמנות חשובה או חתול? – חתול! ענה האמן ללא היסוס ורצה לומר שהחיים – גם חייו של חתול – חשובים מהכל. אביביה רז מצליחה לפענח את הקודים החתוליים של מבנה, תנועה ומתח ומעצבת את הניגודיות המרתקת של החתול – התבייתות מתפנקת לצד התפקדות מוחלטת, התמכרות להגנה לצד התגרות בסכנה. חייו של חתול: זינוק, שריטה, יללה – וקערה של חלב.

טלי תמיר

אוצרת

* רמי סטוריסטיאנו, **אנג החתול**, מתוך: *ספרות זולה*, עורכים: דודו גבע ועפרה רודנו, ברווז, 2006.

"אגג היה חתול רחוב קשוח ומנוסה", כתב רמי סטוריסטיאנו, "דע לחצות כביש בזהירות, לזהות כלבים אלימים מרחוק ולחמוק בהיחבא ובזריזות למקום מקלט עוד בטרם תריחהו החיה הרעה, למצוא חן בעיני זקנות מיטיבות ונוטות חסד, להילחם בחתול בריון על מקום, נתח בשר או חתולה מיוחמת, לעקוב אחר חתולה יפה, כצל, עד שזונה זו זונחת את עקשנותה ואחרי סירובי משגל מלווים שריטות, הזעפות פנים, ונזיפות קשות נותנת לו את דודיה, להרים מכסה של פח זבל עמוס המוטה במקצת למעלה, לקרוע שקית זבל ולדלות את המטעמים שבתוכה ולפעמים כשהמזל מתמזל ללכוד יונה שמנומת שבוששה לפרוש כנפיים ולטוס".*

באמצעות קרעי נייר וחוטי ברזל, כשהיא תולשת בידיה את פיסות הנייר ומייצרת מהן קרעי עור, עצמות ושיער, מממשת אביביה רז בתלת־ממד את מה שסטוריסטיאנו מתאר במילים. מרחב המחיה שהיא מתבוננת בו הוא השטח הגדול שבין פחי האשפה ושקיות "איזבל", והסצנה המתרחשת לקוחה מחייהם של חתולי רחוב, כשכלבים, יונים ועורבים מתארחים, זמנית, בשטחם, לפני שימשיכו הלאה בדרכם. קיומם העירוני של חתולי הרחוב מכתוב את מתח ההישרדות שלהם, את עצבנות תנועותיהם ואת קשיחותם המתפתחת לאור הסיכוי המדוד שלהם לשרוד. אלה לא "חתולי צמרת" המתפנקים בהנאה ומותחים אבריהם על־גבי ספות מרופדות אלא חתולים הדרוכים כל רגע לקפיצה הבאה, נתונים לחסדי היום והלילה, הקור והחום, נעים במסלולים מזגזגים ומתפתלים, חשופים לאיום ההשמדה:

"אגג קפץ, פורש רגליו לנחות ארצה ולנוס, אך המכסה נסגר תופש אותו בחזרה... ילל ונשף, נלחם על חייו... עוד מעט ושוברים את גוו... הוא ירק, חושף שיניים ושולח כפות שלופות ציפורניים, נשף נוראות בקול מלא אימה... הוא נמלט בכל כוחו, נפשו תלויה בכפותיו, ברח וברח – גומא חצרות, חוצה שבילים, מנתר מעל גדרות, נשרט משיחים וענפי עצים, עבר כביש וכמעט ונדרס..."

קשה לאתר בדיוק את הרגע שבו עוברים חתולי הנייר של אביביה רז מעיצוב ריאליסטי המתחקה בדייקנות אחר תנועותיהם ומחוותיהם השונות למצבים מטאפוריים של פרוק והתפוררות. המעבר נעשה תוך הסטה – או הזרה – של אחד הנתונים: קנה־מידה, תנועה או